CUMARTESİ
4
Haziran 1938
SAYI: 156

ERZURUM 1937

DOĞU

GÜNDELİK GAZETE

İDARE YERİ :
Erzurum Gölbaşı Doğu İdarehanesi
Pazartesiden maada her gün çıkar
Sayısı her yerde 5 kuruştur
Basılmayan yazılar geri verilmez

Paris Elçimizin Şiddetli Bir Teşebbüsü

Hatayda seçim yolsuzluklarının önüne geçmek için delege Garo'ya şiddetli emirler verildi

Hataya getirilen çapulcu Ermeni ve Bedeviler derhal geri çevrilecek

Fransızlar yelkenleri suya indirmiş görünüyorlar

Mandacılar işleri okadar sarpa sardırdılar ki, nihayet bir Türk anasının da canına kıydılar

Antakya, 2 (A. A.) — Anadolu ajansının hususî muhabiri bildiriyor: Arab ajansı Türklerin Hatay hududuna asker dahşit ettiklerini bildirmektedir.

Paris, (A. A.) — Havas Ajansı bildiriyor: Resmi mahafilde söylendiğine göre, Sürk gazetelerinin Hatay hakkındaki neşriyatı bir ültimatom mahiyetini almış bulunmaktadır. Dün öğleden sonra Türkiye elçisi Suad Davas'ın Hariciye Nazırına yaptığı ziyaret te böyle bir hedefi takip etmek maksadile yapılmıştır.

Halbuki Fransız hükûmeti intihabat devresinin sükûnet'e geçmesi için elinden geleni yapmağa hazır bulunmaktadır. Bununla bebaber, siyasî mahafil, Türk gazetelerinin neşriyatının asılsız ve hiç bir esasa müstenit olmadığı ve ancak intihabatın cereyanı dolayısile husule gelen heyecanın başka türlü ifade ve tefsir edildiği kanaatindedir.

Bir salâhiyettar zatın söyledikleri

Paris, 2 (A. A.) — Havas Ajansı bildiriyor: Salâhiyettar bir zat Hatay vaziyeti hakkında beyanatta bulunarak şunları söylemistir:

— Türkiye Cumhuriyet hükûmeti, büyük elçisi vasıtasile, Sancaktaki Türklere yapılan tazyiklerden dolayı intihabatın ihlâl edildiğinden şikâyette bulunmuştur. Halbuki Fransız - Türk dostluğu sarsılmaz bir bağlar bağlıdır. Netekimgeçen lerde Büyük Millet Meclisinde Türkiye Hariciye Vekili Doktor Tevfik Rüştü Arasın Hariciye Nazırımız Bay Bonenin eski Türk dostu olduğunu söylemesi burada çok memnuniyetle karşılanmıştır.

(Alttarafı 2 incide)

Bu işin çıkar yolu!

Acaba Fransız Hariciye Nazırı Bay Bone sözünü tutacak mı? Doğrusu buna ihtimal vermek bizim için biraz zor! Eğer şimdiye kadar dünyada emsali olmayan yanar döner, iki yüzlü bir siyasetin karşısında kalmamış olsaydık, hukuku düvel muaşereti, millî sözün kıymeti hakkındaki ölçülerimiz sarsılmaz ve bir devlet namına bir nazırın verdiği söze itibar edebilirdik.

Bir iki gün sonra Bone'nin verdiği sözün ne suretle tecelli edeceğini göreceğiz. Ümit ederizki, şimdiki reybi kanaatlarımızdan dolayı nedamet duyalım.

Türkiye nedense, Fransanın her yün, her sahede tecelli eden hodkâm siyasetini bildiği halde, bu kendinden başkasını düşünmeyen, siyasetinde haddinden fazla mağrur milletle karşı hiç bir zaman nezaketi elden bırakmamıştır.

Türkiye, Garba Fransız kültüründen istifade ederek bakmıştır, ve belkide bu yüzden, o tarafa doğru bir sempati duymuştur.

Bunun acıklı tecellîyatını şimdi anlıyoruz ve göriyoruzki. bugün dünya yüzünde bir şuriş unusuru olan hodkâm Fransa, yalnız bizim değil, müteaddit, haksız, bilgisiz, görgüsüz hareketile bütün dünya için zararlı olmağa başlamıştır.

Harp sonrası felâketler, hep onun eseridir. Avrupayı bugün baştan başa kavuran itimatsızlık, emri vaki siyasetleri onun eseridir. Cemiyeti akvamın ihtişamından her gün biraz daha kaybederek, Krallar Kralı Haile Selaseye benzemesi de onun eseridir.

Dünya vukuatını biraz karıştırınız. Nerede bir mantıksızlık, nerede basit bir menfaat için, bir dünya çöküntüsüne tesadüf edersiniz, muhakkak altından Fransanın çıktığını görürsünüz.

Muahedelerin, sözlerin sıfıra indiği yer, Fransa devletidir. Huhuku düvel kavaidinin hiçe sayıldığı makam, Fransa hariciye nezaretidir.

Fransa 1789 da hürriyeti ilân eden, dünyaya demokrasiyi getiren bir milletti ama... Halâ müstemlekelerinde harp esirlerini mütekait zabitlerinin ebedî köleleri gibi kullanır, ve hukuku beşer beyannamesi mucibince, hürriyetini almak isteyen adamları, demoktratik Fransanın zabıta kuvvetleri geri çevirirler.

Fransada Matbuat hürriyeti, düşünce hürriyeti sözde vardır. Ama... Onların gazetelerinin sütunlarında, ıstırap çeken insanların seslerini duyamazsınız.

Fransa mandaterdir. Maksadı ona kafa tutamayan zavallıları isimsizdir. İşte canlı misali Suriyeye bakın! Hürriyetine sahip olmak hakkını çoktan kazandığı halde, müstevlinin elinden yakasını kurtarabiliyor mu?

Biz şuna kaniiz... Büyük Türk milleti, her ne pahasına olursa olsun, ırkdaşlarını ezdirmiyecektir. Her geçen gün ve çekilen ıztıraplar, aydın neticelere vasıl olacağımızı bildirmektedir.

CİHAD BÂBAN

(Alt tarafı 2 ncide)

KAMUTAYDA OKUNAN MEKTUB

Türkler bu şartlar içinde nasıl rey verebilir?

Bütün bu müşkül vaziyet içinde kendilerine düşen vazifeyi yapmaktan çekinmeyen Hatay Türklerini tebrik ederiz

Hatayda kardeşlerimiz listeye nasıl yazılıyorlar?

[Ajans haberleri Hatayda tescil yapılırken, Manda idaresinin Türklere karşı tatbik ettiği tethiş usullerini kulağımıza pek kısa ve noksan olarak yetiştirebiliyordu.

Niğde Salavi Cavit Ural'ın Hatayda bir arkadaşından alarak geçenlerde Kamutayda okuduğu mektubu, oradaki kardeşlerimizin ne elim şerait içinde bulunduklarını ve Manda idaresinin Türk ekseriyetine darbe indirmek için ne vasıtalara mürasaat ettiğini göstermesi itibarile aynen neşrediyoruz.]

«Kardeşim, buraya Akvam cemiyetinin komisyonu gelince biraz ferahlamıştık. Biz Türkler bu komisyonun Akvam cemiyetinin yüzünü ağartmak için geldiğini umuyorduk. Heyhat! Bütün düşüncelerimiz suya düştü. Burada bizim çektiğimizi bir Allah; bir de biz biliriz. Davulun sesi komşuya hoş gelir derler. Öyle imiş. Bizim feryadımıza hiç kulak astığınız yok. Gazetelerinizi okuyorum. Yazıkları devede kulak. Üstelik bir de Fransız dostluğu dillere destan oluyor. Hangi dostluk be kardeşim? Hâlâ anlamadınız mı? Bu adamların niyeti kötü. İşleri güçleri bizleri kodese tıkmak, kırbaçlamak, süngülemek... Her vakayı bizlere ve bizimle yürüyen Eti Türklere yükletmek... Siz hâlâ kulak asmayın diyorsunuz. Bizim bacanakla konuştuk Sizden yalvarmağa karar verdik. Bu yazdıklarımızı Büyük Cumhuriyet Hükûmetimize ulaştırasın diye. Eğer ulaştırmazsan ahrette iki elimiz yakanda olacaktır.

İlk gün hepsinden fazla idik

Bak kardeşim; 3 Mayısta biliyorsunuz ki burada tescil muamelesine başlandı. İlk gün bizden tescil edilenler, ötekilerin hepsinden 166 fazla idi. Bu fazlalık gittikçe çoğalacaktır. Çünkü Eti türkleri kardeşlerimiz, Araplar, hatta bizim dilimizden konuşan Ermenilerin çoğu bizim sandığa yazılmağa karar vermişlerdi. Nitekim 3 Mayısta İskenderunda bizim sandığa iki Ermeni dostumuz da yazılmıştı. (Altarafı 4 üncüde)

Şehrimizde muhafaza edilecek eski eserler

Nafia Vekâleti buradan gönderilen kararı tasdik etti

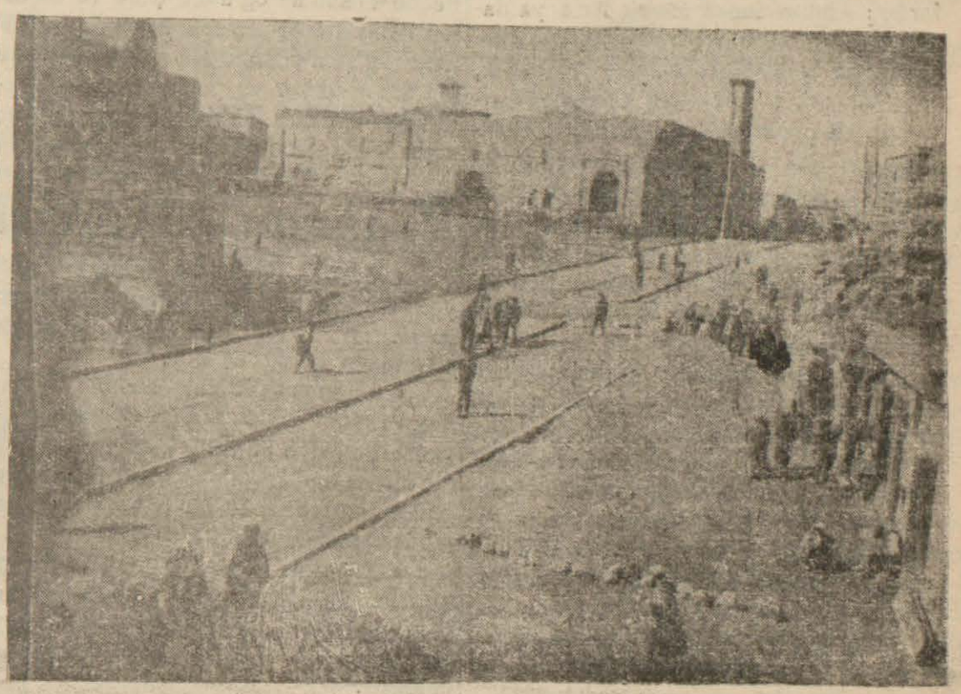

Muhafazasına harar verilen ve minaresi eski bir zelzelede yıkılan Ulucamiin Cumhuriyet cumhuriyet caddesinden görünüşü (Yaz sı 2 incide)

ERZURUMDAN GÖRÜŞLER

[Yukarıdan aşağı] 1— Gölbaşındaki Palandöken dağlarına bir bakış, 2— Erzurumun hemen her sokağında yaz kış durmadan akan çeşmelerden biri, 3— Erzurum sokaklarından birinde bir tesadüf, 4— Gölbaşı karakolu ve Demiryollar Onuncu İşletme Amirliği binası.

Ağrı eteklerinden röportajlar

1 - Erzurumdan hududa kadar yol, 2 - Hasankale, 3 - Ağrı valisi ile bir mülâkat, 4 - Dünkü, bugünkü ve yarınki Ağrı - Transit ve Demiryolu hakkında bazı mülâhazalar.

Yazan :

CİHAD BÂBAN

Salı günü başlıyoruz

FIKRA :

Çin mucizesi

Uzak şarkta senelerdir sürmekte olan bir müddetdele var. Hukuku düvel kaidelerine göre ilân edilmemiş olduğu için harp adı verilmiyen bu savaşta yüz binlerce insan insafsızca boğuşmaktadır. Kan gövdeyi götürüyor, toplar, zehirli gazlar tayyareler birer ölüm makinesi gibi işliyor. Fakat hâlâ kat'i bir netice alınamıyor.

Çini istilâ edecek Japon kuvvetleri zaman zaman onun tâ göbeğinden ses veriyorlar, ve zaman zaman toparlanan Çin amansız bir dev gibi Japon fırkalarını yutup hazmediyor.

Gazeteler korkunç haberler veriyorlar. Çin mahmuzlanan bir at gibi şahlanmışlık bir ihtiyat kuvvetleri varmış...

Anlaşılıyor, daha çok hissediliyor ki Çin mahmuzlanın bir at gibi şahlanmıştır. Bir milletin bu şahlanışı bütün kuvvetlerin üstünde bir kuvvettir, eğer kurtuluş imanı da teşekkül etmişse Çin yutulmaz, hazmedilmez bir hale gelmiştir artık...

Değil Japonya bütün dünya bir araya gelse bu işi başarmak mümkün olmyacaktır.

Biz hür bir vatanın evlâtları, dünyanın bütün milletlerine hürriyet ve istiklâl temenni ederiz... Onun için Çinin kurtuluşunu özlüyoruz ve onun bir mucize yaratmasını bekliyoruz.

Baadır DÜLGER

Paris elçimizin şiddetli bir teşebbüsü

(Üsttarafı 1 incide)

Hatayda olan işler Fransız hükûmetinin elile değil, intihabın heyecanla devam etmesinden ve oradaki idarî makamların asayişi bihakkın temin edememelerinden ileri gelmektedir.

Dün öğleden sonra, Antakyada bir Türk kadınının ödülü münasebetile Hariciye Nazırımızı ziyaret eden Türkiye Paris büyük elçisi Suad Davaz vaziyeti anlatmıştır. Bundan çok müteessir olan Bay Bonnet derhal Hataydaki Fransız delegesi Garoya şiddetli emirler vermiş ve bu işleri kısa bir zamanda neticeye erdirileceğini Suad davaz'a vadetmiştir.

Garo bu sefer de konsolosumuzla yeni karalar aldı

Antakya, 2 (A. A.) — Delege Garo, Fransanın Ankara sefaret ataşemiliteri ve Beyruttaki Fransız istihbarat zabiti ile birlikte dün Başkonsolosumuzu ziyaret ederek uzun müddet görüşmüşler ve bazı kararlar almışlardır. Bu zat beş gün içinde sükûnet ve itimadın iadesi için ellerinden geldiği kadar çalışacaklarını söylemişler ve bu hususta izahatta bulunmuşlardır.

Bu izahata göre yapılacak işler şunlardır: Abdürrahman Melek Antakya dahiliye müdürlüğüne getirilecek, Polis ve jandarma kuvvetleri emrine verilecek, icabında askeri kuvvetler kendisine yardımda bulunacaklardır. İntihabat bürolarının yerleri değiştirilecek, bir kısım yerlerde yeni bürolar açılacak ve intihabat tam bir serbesti içinde yapılabakır.

Hataya getirilen Ermeni ve Bedeviler en seri vasıtalarla Hataydan uzaklaştırılacaklardır.

Hataya gelen 1500 Türk intihabata iştirak için derhal kayda geçirilecektir.

Burada bugün bir parça hâdiseler dinmiştir. Dün bütün dükkânlar kapanmış kimse dışarı çıkmamıştı. Hattâ posta işleri bile durmuştu. Türkiye Başkonsolosluğuna gelen bir telgraf ancak beş saat sonra ve bir adam bulmak suretile yerine gönderilebilmiştir.

Türk köylerine yapılan kanlı baskınlar

Antakya, 2 (A. A.) — Anadolu Ajansının hususî muhabiri bildiriyor: Doktor Abdürrahman Melike salâhiyeti tamme ile kâfi miktarda polis ve jandarma kuvveti verileceği ve şimdiye kadar intihabata iştirak etmiyen 500 Türkün de intihaba iştirak ettirileceği ve bazı yerlerde yeniden bürolar açılacağı, hükûmetin de bu hususta bir beyanname neşredeceği öğrenilmiştir.

Vaziyet dün çok gergindi. Bazı köylere gelen haberler, şehirdeki kardeşlerinin, ana ve babalarının öldürüldüğü zannını vermiş, bunun üzerine husule len heyecan ortalığı karıştırmış ve asayişi temin etmek imkânı kalmamıştır. O derecedeki bazı Fransız zabitleri bile sokak ortasında nereye gideceklerini ve ne yapacaklarını bilmemişlerdir.

Çetelerin Türk köylerine yaptıkları baskınlar esnasında ölenlerin cenazeleri şehirler anıdına defnedilmiştir. Fakat bu gece ve bugün ehemmiyetli başka hâdise olmamıştır.

Dün Dörtavak mahallesinde Abdullah isminde bir Türk çeteciler tarafından öldürülmüş ve evvelki gün aynı mahallede çeteciler tarafından atılan bir bombanın patlamasile bir Türk kadını da yaralanmıştır. Gene dün gece bir Türkle annesi öldürülmüş ve bir Türk kadını da akıl kaybetmiştir.

Haset yüzünden acı bir vak'a

Bir değirmen sahibi ile oğlunu fena halde döğdüler

Söylemez, [Hususî] — Söylemez nahiyesinde haset yüzünden acı ve müessif bir hadise oldu.

Nahiyemizin Ağcegiz köyüne üç kilometre mesafede ve bu köye bağlı bulunan Yusuf'un yedi tasarrufunda bir değirmen vardır. Bu değirmen Hasankale Hınıs kazası yanındadır. 925 senesinde Yusuf burada bir değirmen yapmış ve aradan geçen 13 sene içinde adetâ sarfiye haline koymuştur.

Bilhassa burada yaptığı bu değirmen ile evini kışın en şiddetli mürur ve ubur imkânı bulunmayan zamanlarında can kurtaran vaziyetine koymak suretinde fedakârlık göstermekten de çekinmemiştir. Ezcümle bu kış çığ altında kalan Hınıs posta at ve sürücüsünün hayatını kurtarmıştır.

Bu adamcağızın yüzlerce meyva fidanile yetişerek mükemmel bir sayfiye haline koyduğu bu metruk yerin bir cennet olmasını Ağcegiz köy muhtarı Nazım aza Cemal ve Habip çekemediklerinden ihtiyar Yusufla oğlunu köye göndermeğe kalkıyorlar ve her ikisinin de üzerine hücum ederek döğüyorlar. Neticede Yusuf ile oğlunun çene ve kafası yarılarak kanlar içinde Ağcegiz köyünün bağlı bulunduğu Nuştü karakoluna müracaat ediyor ve muayeneye sevkedilmek üzeredir. Vaki şikâyet üzerine suçlu hakkında tahkikata başlanmıştır.

Trabzon haberleri

* Gürültü yapan ve motörle işleyen küçük esnaf ve imalâthaneler Uzunsokak ve Meraş caddelerile meydan civarından kaldırılacaktır.

* 1 Hazirana kadar makine almamış ve sıhhî şekle ifrağ edilmemiş fırınlar Belediye kararile kapatılacaktır.

* İnşa edilmekte olan halin Mumhanesi önü istikametindeki dükkân ve mağazalar istimlâk edilecektir.

* Belediye civarındaki eski Karga kaçırtan kıraathanesi tamir edilerek boyatılmış, bir tarafı Belediye tahakkuk bir tarafı da tahsilât servisine hasredilmiştir.

Fıratta boğulanlar

Erzincan, [Hususî] — Kemah civarındaki köylülerden bir kari koca, Fırat üzerindeki eski ve bozuk köprülerden birinden geçerken gözleri kararmış ve nehre düşmüşlerdir. Bundan bir hafta evvel Migisi köyünden Şerif Çinar adında bir adamda Fırata düşerek boğulmuştur.

Kalp sektesi

Aşkale, [Hususî] — Berkan Karakoluna bağlı Şoğun deresindeki 23 üncü kısımda çalışan kayseri vilâyetinin Hacılar köyünden 1293 doğumlu İbrahim oğlu Mehmet Eldemir iş başında iken kalp sektesinden vefat etmiştir.

Tehlikeyi önlemeli

Mal pazarında oynıyan çocuklar tehlikeyemaruz

Son günlerde mal pazarında oldukca kalabalık görünmektedir. Allah bereketini artırsın, satışlar da hayli hararetlidir. Buraya getirilen hayvanların bağlandıkları yerlerde, öğleden sonra mektep talebelerinin top oynadıklarını da görüyoruz, bu sahanın gübreli ve pis olduğuna göre, oyun esnasında düşerek bir tarafları bereliyecek yavruların, her dürlü hastalığa tutulmaları mümkün olduğu gibi, bilhassa talâtüsa yakalanmaları ihtimali çoktur, her hangi acıklı bir hadiseye meydan vermeden evvel, çocukların orada oynamaları menedilirse, muhtemel bir tehlikenin önü alınmış olur. Bu münasebetle alâkadarların nazarı dikkatini celbetmeği bir vazife telekki ettik.

Şehrimizde muhafaza edilecek eski eserler

Şehrimizin imar plânında tarihî eserlerimizin muhafazası için evvelce toplanan komisyon tarafından ittihaz edilen karar, Nafıa Vekâletince tasdik edilerek şehrimize gönderilmiştir.

Karara göre mevcut ve muhafazası lâzımgelen eski eserler şunlardır:

1 - Çifte minareler, 2 - Ulu cami, 3 - Yakutiye medresesi, 4 - saat kulesi, 5 - Üç kümbetler, 6 - Boyahane camii, 7 - Gürcü kapısı camii, 8 - Gümrük camii, 9 - Karanlık kümbet, 10 - Gümüşlü kümbet, 11 - Emir Şeyh kümbet, 12 - Lala Paşa camii, 13 - Murat Paşa camii, 14 - İbrahim Paşa camii, 15 - Narmanlı camii, 16 - Hacı Derviş ağa camii, 17 - Perviz oğlu camii, 18 - Cennet zade cami, 19 - Caferiye camii, 20 - Kurşunlu cami, 21 - Taşhan.

Sahne artistleri uçuş intibalarını anlatacaklar

Ankara radyosunun dünkü tebliği: Şehrimizde bulunan İstanbul şehir tiyatrosu artistlerinden Bedia ile Riza hava postaları idaresinin bir tayyaresile bugün saat 15.30 da İstanbula hareket edeceklerdir. Bunlar bu uçuş esnasındaki intibalarını radyo ile söyliyeceklerdir. Radyolarımız 900 dalga uzunluğu ve 335 frekansla ayar ederseniz saat 15,40 dan itibaren bu sözleri dinliyebilirsiniz.

Bir amele karısını öldürdü

Zonguldak, [Hususî] — Mehmet Vakfıkebirli adında bir amele, karısının âşıkı olan Ahmed'i tabanca ile yaralamış, biçkıda da vücudunu onbeş yerinden didik didik ederek öldürmüştür. Katil bundan sonra büyük bir soğukkanlılıkla polise teslim olmuştur.

Bu gece nöbetçi eczane "VATAN„ eczanesidir

İLK MİLLİ BANKAMIZ

Ziraat Bankası elli yaşına giriyor

1888 de tesis edilen Ziraat Bankasının ilk geçirdiği merhaleler

Memleketimizde Ziraat işlerinde kredi bulmak müşkülâtını ve muhtelif şekillerde görülen murabaha kredisinin büyük zararlarını takdir ederek buna karşı ilk defa ciddî ve esaslı bir şekilde mücadele çarelerini arayan Devlet adamlarından Midhat Paşa olmuştur.

Midhat Paşa'nın Tuna Valiliğini yaptığı zamanlarda köylüye az faizle ve kolaylıkla kredi vermek gayesiyle vücude getirdiği teşkilât ilk defa tecrübe mahiyetinde olmak üzere 1864 (1280) yılında Rusçukta kurulmuş ve müteakiben 1867 de hususî mevzuata tabi tutularak ve Memleket Sandığı adı verilerek memleketin her tarafına teşmil edilmiştir.

Memleket sandıklarının bünyesini ve çalışma sistemini görmek üzere 1867 senesinde yirmi dokuz maddeyi ihtiva eden hususî bir nizamname vücude getirilmiştir. Bu nizamname ile ziraî kredi işleri memleketimizde ilk defa olarak Devlet mevzuatına girmiştir. Diğer taraftan beynelmilel ziraî kredi teşkilâtı tarihinde de bizim memleket sandıkları ve nizamnamesinin büyük bir kıymeti vardır.

Memleket sandıklarına lâzım olan sermaye müstahsillerin müşterek ve mecburî yardımı esasına göre ve mevzii olarak toplanmıştır. Memleket sandıklarının ilk tecrübe yıllarındaki sermayesi imece usulüne göre temin edilmekte idi. Böyle müştereken çalışma prensibinde köyler arasında iş görme bakımından müsavat gözetilmiş ve her hanenin, müşterek tarlanın yalnız yarım dönümünü işlemesi esası kabul edilmişti. Müşterek işleme neticesinde elde edilen mahsul, Hükûmet memurlarının nezareti altında satılır ve elde edilen paralar sandığa sermaye olmak ve birikmek üzere mal sandığına yatırılır.

İmece suretiyle çalışma, önceleri iyi idare edilerek müsbet neticeler vermiş ise de sonraları hoşnudsuzluklara yol açmıştır, Bu suretle sermayenin toplanmasında arzu edilen müsavat bozulmuş ve ahenksizlik başlamıştır. Bunun üzerine imece usulünün kaldırılması ve sermayenin toplanışında daimî ve esaslı bir memba temini düşünülmüştür. Bu maksadla bütün çiftçilerden her bir çift öküz için yarım kile (takriben 15 kg) buğday alınması muvafık görülmüştür. Bir nevi vergi mahiyetinde olan bu usul uzun seneler memleket sandıklarının sermayelerinin toplanmasının esasını teşkil etmiştir.

Memleket sandıklarının işe başlıyabilmeleri için her kaza dahilinde asgarî iki yüz liranın toplanmış olması lâzım gelmekte idi. Memleket sandıkları, çiftçi olmak şartiyle, herkese şahsî kefaletle veya rehinle ikrazatta bulunurlardı. Verilen kredi için ayda % 1 hesabile faiz alınıyordu Ödeme müddeti üç aydan aşağı ve bir seneden yukarı olmamak üzere tesbit edilmiş ve bir şahsa verilecek azamî kredi mikdarı da yirmi lira olarak kabul edilmiştir.

Memleket sandıklarının idaresi kaza ahalisi tarafından ekseriyetle intihab olunan dört kişiden müteşekkil bir heyete tevdi olunmuştur.

Memleketin birçok kazalarında çalışan memleket sandıkları munlazam ve müsbet bir şekilde inkişaf edememişler ve zamanla bozulmağa başlamışlardır. Memleket sandıklarının ıslahı için muhtelif tedbirler alınmış ve bu meyanda sermayelerinin çoğalması düşünülmüştür. Memleket sandıklarına sermaye olarak kullanılmak üzere aşâr vergisinin bir miktar çoğaltılması ve aşârla birlikte tahsili kararlaştırılmış ve 1883 yılından başlamak üzere aşâr vergisi bir nisbetinde tezyid edilmiştir. Bu ilâveye "menafi hissesi„ namı verilmiş ve memleket sandıkları da buna izafeten Menafi sandıkları ismini almıştır.

Sandıkların yeniden can'andırılması için yapılan bütün gayretler semeresiz kalmıştır. Memleketin her tarafında dağılmış olan sandıkların kontrolu mümkün olmamış ve birçok sebeblerden dolayı devam edegelen fena vaziyet mütemadiyen artmış ve yarım tedbirlerle sandıkların reorganize edilmesi temin edilememiştir.

Sandıkların tekrar müsbet bir şekilde faaliyete geçirilmemesi ve ziraat sahasında mütemadiyen artan kredi sıkıntısı yeni bir teşkilâtın kurulmasını lâzımlanmış ve 1888 senesinde menafi sandıkları tamamen kaldırılarak yerine Ziraat Bankası kurulmuştur.

Bu işin çıkar yelu

(Başmakaleden devam)

Bizim Fransaya hiç ihtiyacımız yoktur. Bütün dalavereli siyasetine rağmen ona güler yüz gösterdikse, o gene bizim safvetimize versin... Kanaatimizce yapılacak şey basittir. Son defa, Bay Bone'nin gene tutulmayacağına emin olduğumuz sözlerinin tahakkuk edip etmiyeceğine intizar etmek ve miri mumaileyhin kendi selefleri gibi sözünün de Fransız harici siyasetinin ananevî ahengine uygun olduğunu göz önüne aradaki dostluğu yok bilerek serbestçe hareket etmek...

Papaz mekteplerinden putlar kalkığı zaman ne yapacağını şaşıran, ve müstevli ola ola insanî düşüncelerden uzaklara düşenler, saylavlarımızın hükûmetten istedikleri şeylerin yapılmasile, yani Karacibbliilerin hudut haricine çıkmasile, dostluk muahedesinin, Versay muahedesinin yanına göz derilmesile ve dostluk için bu riayet ettiğimiz mükellefiyetlerin tekme yemesile ve nihayet hakkımızın zorla istihsali ile karşılaşırlarsa hayret etmesinler.

CİHAD BABAN

Zeynep Onbaşı

— 6 —

Yazan: Semih KARTAL

Yüzbaşı Şevki yeniden daha ihtiyatlı yürümeği emretti. En ufak çalılardan en küçük kayalardan ve en belirsiz tümseklerden istifadeye çalışıyorlardı.

Tüfeklerini ellerinde parmaklarını acıtırcasına sıkıyorlardı. Hepsi bu kârvanın kendileri için hem bir ümid, hem bir tehlike olabileceğini biliyorlardı. İyi haber, yaşamak ümidi gelirse su birden karşılarına çıkan kırk katırlık kafileden gelecekti. Veya bu kafile kuvayi inzibatiyeciler tarafından kazanılmış ise uzun müddet çarpışmağa mecbur olacakları bir tehlike, bir mani olacaktı.

Katırlar ağır ağır yürüyorlardı. Boyunlarındaki büyük çıngıraklar derenin içinde ürpere ürpere yayılıyordu. denklerin üzerine renkleri soluk bezler örtülmüş'ü. Katırcılar sırtlarında silâh'arı kalın ortülere bürünmüş onlarla beraber idiler. Birdanesi hazin bir köy şarkısı tutturmuş söyleyordu. Öbürküler ses çıkarmadan yürüyordular.

Yüzbaşı Şevkin'in güneşten rengi sarıya dönmüş ceketi bir kayanın dibinden yükseldi. Elindeki tüfeği dolu idi. Katırcılar bu görüntüyle birdenbire sarsıldılar. O gürler gibi bağırdı:

— Dur. Silâhlarınızı yere bırakın... Kımıldama... Eller yukarı... Daha sözlerini bitirmemişti. Katırcılar omuzlarındaki silâhları yere attılar ve ellerini yukarı kaldırdılar. Sağdan soldan neferler kendilerini gösterdiler.

Yüzbaşı Şevki:

— Yavaş yavaş diyordu.

Onun sesini birden bir yaylım ateş kesti. Kurşunlar tepelerinde vızıldıyorlar ve uzaklarda şahlanmış bir atın sırtına vurulmuş bir ipek kamçı gibi şaklıyorlardı.

Yüzbaşı Şevkinin yanında duran askerin biri birden tüfeğini yere attı ve ellerini havaya kaldırarak yüz üstü yere kapandı.

Yüzbaşı Şevki hemen kayanın arkasına saklandı.

— Yere yat diye bağırdı... Ateş...

Tüfekler patlamağa başladı. Ürken katırlar kaçmağa çalışıyorardı. Bir kısmı vurulmuş ve yere yıkılmışlardı. Bunların ardına saklanan meçhul adamlar durmadan ateş ediyorlardı.

Ateş edenlerin birer katırcı olduklarına ihtimal verilemezdi. Silâhlarını o kadar isabetle kullanıyorlardı ki her kurşun bir askerin yanına saplanıyordu. Bu kadar doğru bir ateş yapabilmek için uzun müddet silâh'a oynamak lâzımdı. Bu basit birer tuccar olan katırcıların kârı değildi Bu derenin içinde korkunç akisler bırakan ateş uzun sürmedi, yavaş, yavaş haffedi.

Askerler sağdan soldan düşmana doğru yaklaşmışlardı. Kârvana otuz adım dadar yaklaşmışlardı. Yüzbaşı Şevki ölmüş katırlardan birinin arkasına gizlenmiş kalpaklı bir kafa ve üzerinde bir apulet parlayan bir omuz görmüştü. Arkasına döndü. Zeynep onbaşı kumandanın ardında sürünüyordu.

— Zeynep onbaşı, bak, bir zabit...

Bu Zeynebe Vur kumandası idi. O cevap verdi:

— Görüyorum Yüzbaşım.

Ve ağır ağır tüfeğini kaldırdı. Bir gözünü kapadı. Dudaklarını yaladı. Ateş etti. Elleri galiba soğuktan hassasiyetlerini kaybetmiş veya koşmanın verdiği heyecandan titremişlerdi.

— Kırk birinci Allahın cezası diye henüz bağırmıştı. Kalpaklı, haki elbiseli ve apuletli adam silâhını havaya kaldırarak katırın arkasından ayağa kalktı. Tüfeğinin ucunda beyaz bir mendil sallanıyordu.

Zeynep onbaşı buna fena sinirlenmişti. Elindeki tüfeği kaldırıp yere attı ve ağlamağa başladı. Göz yaşları yüzünden göğsüne doğru durmadan akıyordu. Bir yandan da:

— Allahın cezası... Allahın cezası diye söyleniyordu. Yüzbaşı Şevki onun bu haline aldırmadı ve zabite doğru koştu. Bir asker daha seri davranmış ve zabiti yakalamıştı. Elinde kasaturası vardı. Kumandan:

— Dokunma ona diye bağırdı... Canlı isterim.

Bu zabit elbiseli adam bir kenarda muhafaza altında duruyordu. O nun yanında bulunan beş arkadaşı bulundukları yerden kalkamamışlardı. Alınan kurşunlarla elde edilen tam isabet yüzünden hepsi dünyalarını değiştirmişlerdi.

Askerlerin hepsi ortaya çıkmışlardı. Dağınık katırları yularlarından çekerek ortaya toplıyorlardı. Katırlar kafalarını sallıyarak şaşkın şaşkın onları takip ediyorlardı.

Katırcılar hiç bir şey söylemeden Yüzbaşı Şevkinin gözlerine bakıyorlardı. Neye uğradıklarını hâlâ anlıyamamışlardı. Sonra birdenbire onun etrafını sardılar. Yüzbaşı Şevki onların arasından çıkmak istiyordu.

(Arkası var)

EN SON HABERLER

Ispanya harbi durabilir mi?

Varşovada binicilik müsabakaları

Saim Gürkan son yarışta ikinci geldi

Varşova, 2 (A. A.) — şehrimizde yapılmakta olan beynelmilel binicilik müsabakalarında Varşova belediyesinin koyduğu mükâfat yarışında Polonyalı bir zabit birinciliği, Türk yüzbaşısı Saim Gürkan ikinciliği kazanmışlardır.

DIŞ SIYASA

Çekoslovakya daima korku ve tehlike içindedir

İngiliz hariciye nezaretinin mühim şahsiyetlerinden bir zat, Orta Avrupada yaptığı seyahatten Londraya dönmüş bulunuyor. Bu zat İngiliz hükûmetine gördüklerini anlattıktan sonra, Südet Almanları içerisine bitaraf bir müşahit heyetinin gönderilmesinde istical gösterilmesini tavsiye etmiştir.

Çekoslovakyaya beynelmilel bir heyet gönderilmesi ne demektir? Gerçi bu heyet eğer yakın bir tehlike varsa, bu tehlikeyi önleyebilecek mevkide bulunamaz. Fakat milletler müşahitlerinin orada bulunması "tahrik" in nerden geldiğini yakinen görebileceği için, beynelmilel bir hüküm vermek bakımından müşahedelerinin kıymeti vardır.

Çekoslovakyadaki geçen belediye intihabı münasebetile Avrupa büyük bir korku geçirdi. Çek neferleri tarafından hududtaki iki Südet Almanının tüfekle öldürülmesi vaziyeti büsbütün alevlendirdi. Çekoslovakya bu Almanların gizlice hududu geçmek istedikleri ve vaki olan ihtara kulak asmadıkları için öldürüldüklerini ve bunu da tabii görmek lâzım geldiğini ileri sürdü. Almanlar, her iki Südetin de sebepsiz yere öldürüldüğünü iddia ettiler. Alman gazeteleri ateş püskürdü, Hududa yakın Alman topraklarında mühim askeri harekât yapıldığı görüldü.

İngiltereyi telâş aldı. Prağda olsun, Berlinde olsun, İngiliz sefirleri birbirine muhtelif teşebbüslerde bulundular. Tehlike karşısında Çekoslovaklar da ihtiyat kuvvetlerini ve diğer sınıflardan teknisiyenleri silâh altına çağırdılar ve bunların intihabat münasebetile asayişi muhafaza için silâh altına çağırılmış olduklarını söylediler.

Halbuki şimdi intihabat bitmiş bulunuyor ve bu rezervistler hâlâ silâh altındadırlar.

Askeri bakımdan şurası muhakkaktır ki, eğer Almanya günün birinde bağlıteten bir emrivaki yapmak isterse, askeri harekât yapıp ortalığı heyecana düşürmeğe ve yapacağı sürprizin bu suretle kuvvetinin kaybetmesine sebebiyet vermeğe hiç ihtiyacı yoktur. Bugünkü motörleşmiş kıtalar, bilhassa yolları çok müsaitolan o bölgelerde müdafaası zayıf bir hududa karşı bir gece içinde yapacağını yapabilir. O zaman sürpriz tastamam olur ve bütün dünya sabahleyin gözünü açtığı zaman emrivakile karşılaşır.

Bu tehlike ve korku daima mevcut olduğu ve Südet Almanları da Çekoslovakya içinde istenilen tahrik ve vesileyi yaratmağa daima kadir ve âmade bulundukları için, herhangi bir gerginlikten her zaman tehaşi etmek lâzım gelecektir.

O zamanki tehlike atlatıldı. Fakat kızgın ateşin kül altında için için yandığına şüphe yoktur.

Acaba Çekoslovakyaya giden İngiliz diplomatı bazı kokuları hissettimi ki, Çekoslovakyaya beynelmilel bir müşahit heyetin acele gönderilmesini tavsiye ediyor?

DİPLOMAT

Fransa ve Ingiltere yeni bir teşebbüse geçiyorlar

Müşterek bir teşebbüste bulunulmasını teklif eden Fransadır

Londra, 2 (A, A.) — Bütün gazeteler, yakın bir zamanda İspanya harbine nihayet vermek üzere çalışıldığını yazmaktadırlar.

İngiltere hükûmetinin şehirlere karşı yapılan hava taarruzlarını göz önünde tutarak şiddetli teşebbüslerde bulunacağı bildirilmektedir.

Müşterek hareket

Paris, 2 (A. A.) — Fransa hükûmeti, açık İspanyol şehirlerinin Franko tayyareleri tarafından bombardıman edilmesini önlemekiçin,İngiltere hükûmetine müşterek bir harekette bulunmayı teklif etmiştir.

Hükûmetcilerin yeni bir hareketi

Barselon, 2 (A. A.) — Cumhuriyetçi kıtaat Teruel cephesinde ilerlemekte ve terkedilmiş olan mevzileri geri almaktadırlar.

Son Barselon bombardımanı

Barselon, 2 (A. A.) — Düşman tayyarelerinin dünkü bombardımanları neticesinde 18 kişi yaralanmıştır.

Hükûmetciler 12 düşman tayyaresi düşürdüler

Barselon, 2 (A. A.) — Millî Müdafaa Nezareti tebliğ ediyor: Toledo, Teruel, Aragon cephesinde vuku bulan hava muharebelerinde 12 düşman tayyaresi düşürülmüştür.

Frankocuların ileri yürüyüşleri

Salamanka, 3 (A. A.) — Dün iki büyük askerî hareket olmuştur. Dilvarak civarındaki Franko kuvvetleri 10 kilometre ilerliyerek bir çok kasaba ve köyleri ele geçirmişlerdir. Teruel Mıntakasındaki kuvvetler 18 kilometre ilerlemişlerdir.

Tavassut müzekereleri mi?

Paris, 3 (A. A.) — İspanyadaki işlere tavassüt ederek Almanya ile umumî müzakerelere girişmek hakkındaki İngilterenin fikirleri Fransada memnuniyetle karşılanmaktadır Gayesi öteden beri sulhün idamesi olan Fransada bu işe muzaharatta asla tereddüt etmeyecektir.

Ankara sanat mektepleri sergisi açıldı

Ankara 2 (A. A.) — Bugün sanat mektepleri sergisi saat 11 de merasimle açılmıştır. Merasimde Başvekil Celâl Bayar, Dahiliye Vekili ve Halk parsi Genel Sekreteri Şükrü Kaya, İktisat Vekili Şakir Kesebir, ve mebuslarla yabancı memleket konsolosluk ve Elçilik erkânı hazır bulunmuşlardır. Açılan törenin de başta İksisat Vekili Şakir Kesebir olduğu halde bir kaç zatce Türkiye güzel sanatları hakkında birer söylev vermişlerdir.

İtalyan Habeş imparatorluğunu ikinci yılı

Roma 3 (A. A.) — Bay Mussolini bugün İtalyanın Habeş İmparatorluğunun ikinci yıldönümü münasebetile Habeş standan gelen heyeti Venedik sarayında kabul etmiş ve iki saat kadar görüşmüşlerdir.

Edirnede ikinci bir müze açılıyor

Edirne [Hususî] — Şehrimizde açılmış olan Etnoğrafya müzesinden sonra şimdi de büyük eserlerle kabir aşlarile, sikke ve rütbelerini gösteren pek kıymetli bir müze daha meydana getirilmek üzeridir. Bu müzeye tahsis edilecek bina tamir edilmiştir.

Üç asır evvelki Osmanlı maliye veziri Ekmekçi oğlu Hasan paşanın kervansarayında kurulacak ve Tatar hanlarının kabir taşları dahi hususî bir dikkat ve itina ile oraya toplanacaktır.

Diğer taraftan, Mimar Sinanın eserlerinden Vezir Rüstem Paşa büyük hanı, eski eserleri sevenler kurumu tarafından başlan başa temizlettirilmiştir. Bu binanın esaslı bir şekilde tamiri için de bazı teşebbüsler yapılmıştır. Ayni zamanda meşhur Alipaşa kapalı çarşısının da Tapu ve kadastro fen heyetleri tarafından büyük bir dikkatle harita ve kadastrosu yapılmıştır.

Çanakkaleye yeni göçmen geliyor

Çanakkale [Hususî] — Romanyanın Köstence limanına giden Nazım vapuru bugünlerde 1600 göçmeni hamil olduğu halde Çanakkaleye gelerek Eceabat iskelesine çıkarması beklenmektedir. Bu göçmenler Gelibolu yarım adasının muhtelif köy ve kasabalarına yerleştirileceklerdir. Göçmenlerin iskânları için gereken tedbirler alınmış ve hazırlıklar ikmal edilmek üzere bulunmuştur.

Çocuk Esirgeme Kurumunun iki senelik yardımı

Ankara, 1 (A. A.) — Çocuk Esirgeme Kurumu önümüzdeki Cumartesi günü saat 10 da umumî içtimaini akdedecektir. Bu kurumun iki sene zarfında yardımları hesaplanarak şu netice elde edilmiştir. Şimdiye kadar 810 bin çocuğa elbise yaptırılmıştır. 360 bin çocuğa sıcak yemek verilmiş, 54 bin çocuğun mektep kitap, defter ve saire ihtiyaçları temin edilmiş, 52 bin çocuk banyolarda tedavi edilmiş, 10 bin çocuk muayene ve tedavihanelerde bakılmıştır.

Rişar Vağner aslen Yahudi mi idi?

Berlin 27 — Maruf bestekâr Rişar Vağner'in doğumunun yüz yirmi beşinci yılı münasebetile Alman gazeteleri neşriyatta bulunmaktadırlar. Bütün Almanya dahilinde Vağner müsamereleri verilmiştir. Gazeteler, Vağnerin aslen Yahudi olduğu hakkındaki rivayetleri red ve tekzib etmektedirler.

Romanyada lâğvedilen partilerin malları

Bükreş 2 (A. A,) — Bugün neşredilen bir emirname ile hükûmet lâğvedilen parti mallarının hükûmete ait olduğunu ve bu malların usulü dairesinde satılarak varidatının maliye sandığına yatırılacağını ilân etmiştir.

Yunan komünistleri

Selânik 3 (A. A.) — Polis idaresi Selânikteki komünist teşkilâtına mensup olanları tesbit etmiş ve bunları mahkemeye vermiştir. Bunların çoğu profesör ve ileri gelen memurlardandır. Ve umumiyetle gençtirler. Hatırlardadır ki bir iki hafta evvel bu meseleden Atinada da bir çok kimseler tevkif edilmiş idi.

Avusturyaya ikraz

Londra, 1 (A. A.) — Avusturyaya yapılan ikrazat meselesi Almanya ile İngiltere arasında müzakerelere yol açmıştır. Almanya, bu paranın faizini tanımak istememektir.

Meseleyi görüşmek üzere, Alman Hariciye Nazırının yakında Londraya gelmesi muhtemeldir.

Esirlik hâtırası — 1919

1 — Japon Binbaşısı Nonaka, 2 — Hâtıraların sahibi olon doktorumuz, 3 — Japon Yüzbaşısı Maçuura, 4 — Başçavuş Kelkitli Gülâğa (Bilâhare katlolmuştur), 5 — Tercüman Nagakava.

Siberyada 7 Yıl

Esaret hatıraları

Toplayan: B. D.

Tefrika: 66

Askerin heyecanını yatıştırmak için müslüman olduklarını söyliyen kefereden ikisini sünnet ettik..

Kaptan yerinden vapurun burnunu görmek kabil olmuyordu. Vapur ağır bir seyr ile yoluna devam ediyor ve mütemadiyen çan çalıyor ikide birde düdük öttürerek muhtemel kazaların önüne geçmeğe çalışıyordu. Kaptanın söylediğine göre böyle şedit sislere hattı üstüvaya yakın yerlerde pek ziyade tesadüf edilirmiş Bu vaziyette seyahat etmek ise müthiş bir fırtınanın harman yerine çevirdiği deniz içinde seyahat etmekten daha güç imiş.. Bunları işittikten sonra bizde de bir korku başladı. Gece gündüz endişe içinde vakit geçirdik ve bu hâdise tam beş gün ve beş gece sürdü. Sonra hava açıldı ve düzgün ve engin bir denizde yolumuza devam ettik.

Askerler arasında feveran

Vladivostoktan bizimle beraber Türk ve müslüman olduklarını iddia ederek vapura binmiş olan çarlık ordusu zabitleri efrat üzerinde kötü bir tesir bırakıyorlardı. Bunlar hakkında türlü dedikodular cereyan edip gidiyordu. Hattâ bunların korkudan müslüman oldukları memlekette casusluk yapacakları rivayetleri bile deveran ediyordu. Bu vaziyet asker arasında bir feveranı mucip olmuş. Biz müracaat ettiler.

— Müslümanlık sözle değildir sade... Kelimei şehadet kâfi değildir. Bu adamlar eğer hakikaten müslüman olmuşlarsa sünnet olmaları da lâzım gelirdi. Sünnet olsunlar, yoksa bunları karaya çıkaralım.. dediler.

Onları ikna etmek kabil olmuyordu Rusları çağırarak vaziyeti anlattık. İçlerinden ikisi sünnete rıza gösterdiler. Ben de ameliyeyi hemen icra ettim. Bu suretle askerin yatıştırılması kabil oldu.

Bir askerimiz ölüyor

Uzun müddet esaret hayatının zahmetlerine katlanamıyan bir kaç askerimiz kötü hastalıklara tutulmuşlardı. Bunların içinden bilhassa ağır bir tanesi tüberküloz geçiriyordu. Vapurun revir haline konulmuş ufak bir köşesindeki yatağında son dakikalarını bekliyordu. Kendisi artık fennin imkân verdiği iyilik hudutları içinden çıkmıştı. Ölümünü her an bekliyorduk. Havanın bilhassa birdenbire tahammül edilmez bir sıcaklığa gelmiş olması onun ıztıraplarını büsbütün ziyadeleştiriyordu. Bu hastaların başında Tatar hemşire Rahile Hanımın büyük bir gayret ve şefkatle dolaştığını görüyorduk. Nihayet bir gece sabaha karşı bu askerimiz son nefesini vermişti. Bunu işitince müteessir olduk. Ve kendisine son merasimi yapmak çarelerini aradık. Askerler arasında hafızlar vardı. Onlar ölünün baş ucundan ayrılmayarak dini merasimi yapılar. Cesedi yelken bezinden yapılmış bir torbaya kondu. Ayak tarafına ağır demirler bağlandı.

Bütün esirler, tayfalar, Japon heyeti azaları güverteye dizilmiş ve selâm vaziyeti almışlardı. Hey Mey Maru iki dakika için hareketten kalmıştı. Torbanın baş tarafına gelen kısmından bağlanmış ince bir halat cesedi ağır ağır suya indiriyordu. Ceset su altına tamamen girdikten sonra halat kesildi ve bu Türk vatan yolunda hasretine kavuşamadan ölen yurtdaşımıza hep yandık. Ve bu Türk askeri Çin denizinin sakin sularına bırakıldı. Biraz sonra vapurumuz yeniden hareket etti ve yoluna devam etti.

Singapur

Vladivostoktan hareket edildi tam 12 gün olmuştu. O gece sağ tarafımızda ve uzakta bol elektriklerle bezenmiş, karanlık gece içinde nur gibi parlayan bir şehir gördük.

Japon kaptanı

— İşte Singapur dedi. İngilizlerin meşhur üssü bahrisi... Bilseniz ne büyük ve ne güzel bir şehirdir.

Singapura ancak uzaktan baktık. Bütün gece hemen etraf ışıklanıncaya kadar ufukta onun nurlu izini seyretmekle vakit geçirdik. Sabahleyin uyandığımız zaman sağ ve solumuzun karalarla kaplanmış olduğunu gördük. Malaka boğazından geçiyormuşuz.

Solumuzdaki topraklar Sumatra adasına ait imiş... Münhat bir arazi sık ormanlarla kaplı. Kaptan:

— Bunlar hep palmiye... ve muz ağaçlarıdır dedi. Hiç bir şehir, hiç bir hayat eseri gözükmüyordu. Kara oldukça uzağımızda idi. Aramızda belki yedi sekiz kilometroluk bir mesafe vardı:

Tahammülfersa sıcaklar

Bu kavalide gemimiz hattı üstüvaya azami derecede yaklaşmıştı. Aramızda ancak iki üç derecelik bir mesafe kalmıştı. Bu yüzden gemi üzerinde tahammülfersa bir sıcak ta baş göstermişti. Gündüzlerigüverte üzerinde oturmak kabil olmuyordu. Tahtalar arasındaki ziftler eriyor güneş insanın beynine bir tokmak hızile sanki çarpıyodu. Herkes aşağı katlara kaçıyordu. Gölgede bile serinlik yoktu.

Bütün esirler elbiselerini atmışlardı. Kimisi yar çıplak bir donla dolaşıyordu. Biz her şeyirimizi atarak patiska gecelik entarilerimizi giymiştik. Buna rağmen sıcaklarla bunalıyorduk.

Güverteye bir kaç duş yeri yapılmıştı. Denizden tulumba ile çekilen su bir hazneye doldurulur ve iptidai bir tertibat sayesinde bu su insanın üzerine bir duş gibi akıyordu. Duş fayda etmiyordu. Bir kaç saniye evvel üzerinizden şarıl şarıl akan sular havluya el uzatmağa lüzum kalmadan kuruyup gidiyorlardı. Duşlar bir parçacık olsun serinlemeize yardım etmekle beraber bu tesirleri pek muvakkat idi.

Vücutlarımız bir su testisi gibi idi. Ter içinde sırıl sıklam kalıyor ve sıcaktan artık bunalıyorduk. Hayatımda bu kadar büyük bir ıztırap içinde kaldığımı hemen hemen hatırlıyamam diyebilirim. Bizim için bu hayat büyük ve dayanılmaz bir işkence idi. Geminin bir parça şimale çıkmasını ve sıcaktan kurtulmamızı temenni ediyorduk.

Bu dayanılmaz sıcak insana tuhaf bir de atalet veriyor. Kolunuzu kıpırdatmak değil gözlerinizi bile açıp kapamak istemiyorsunuz. Oturduğunuz yerde kalıyor, kaldığınız yerde bir hastalık dalgınlığına benziyen ağır bir uykuya dalıyorsunuz...

(Arkası var)

Türkler bu şartlar içinde nasıl rey verebilir?

(Üst tarafı 1 incide)

Tescilin ilk gününden işlerin yüzde doksan ötekilerin aleyhine gidişi; işleri karmakarışık etti. Mayısın dördüncü günü mahud soyguncu Hasan Cebbare ve adamları bir komplo hazırladılar. Eti kardeşlerimizin birinin şapkasını yırtmakla işe başladılar. Bu kardeşi tesellîye koştuk. Bu sefer de Nedim, Mehmed Ali ,Sıdkı ve Seyid adlarında Cebbare nin adamları başlarına topladıkları bir sü ü silâhlı insanla bizlerin üzerimize ateş etmeğe başladılar. İskenderun karmakarışık oldu. Asker, jandarma, memur, zabıt yani bizden olmayan herkes bizlere ve dostlarımıza hücuma başladılar. Yaralananlar, inliyenlerle ortalık mahşer yerine döndü. Bütün bu alcaklıklar Cemiyeti Akvam namına manda yapan güya medenî ve sizin dostumuz dediğiniz insanların zabitleri ve askerleri önünde yapılıyor ve ses çıkarılmıyordu. Katiller silâh omuzda dolaşıyorlardı. Zabit, nefer yani medeniyetcilerin resmî kuvvetleri de dipçiklerini bizim aleyhimize kullanıyorlardı. Bütün bunlar Mayısın dördüncü gü ü de tescilin bizlerin lehine gitmeğe başlamasındandı. İşte tazyik ve şiddet derhal tescilin üzerine tesirini gösterdi. Ve bizim lehimize olan rakamlar 77 ye, ondan sonra 60 a düşmeğe başladı. Bilânda kardeşlerimizin hükûmete koşarak İskenderun farlarını yakalamak istediklerini, fakat hükûmet kapısından koğuduklarını duydum. Kırıkhan kazası olmasaydı daha ilk günlerde bu hadiselerden korkarak sandık başına gidememezlikten dolayı bizlerin sayımız çok düşecekti. Buda çok sürmedi. 5 Mayısda Kırıkhanda zabıt Porsel, kaymakam Zahid, jandarma komutanı, polis komiseri, sulh hâkimi Mardini bizim lehimize olan tescil işini durdurmak için tedbir aldılar,

Dayak, hapis, tahkir

Bunlar kendi kuyrukları olan Hoybonca Memduh Selimle beraber mahud Koço'nun silâhlı çetelerini Aktepede harekete geçirdiler. Bizim listeye yazılacakları ölümle tehdide koyuldular. Sandıklar etrafında Fransız'ların Partizan dedikleri silâhlı serseriler peydahlaştı. Türk yazılan sandık başından ayrılınca yakalanıyor, dipçikleniyor, üstelik karakola götürülüyor, dövülüyor, hapsediliyor... Bunlar 6 Mayısta Halkevi binamıza kurşun sıktılar. Bizimle beraber yürüyen Mehmet Kılıç'ın evini kurşunlara delik deşik ettiler. Bütün bu işler jandarmanın ve zabitlerinin gözü önünde yapılıyor ve ses çıkarılmıyordu. Ne hacet, Kırıkhan istihbarat zabiti (Türke rey verenlerin yiyeceği tekmeyi sonra görürsünüz.) Diye bağır bağır bağırıyordu. Bu hâdiseleri Kırıkhan cemiyeti akvam mümessilleri de görüyorlardı. Fakat hiç ses çıkarmıyorlardı.

Garo'nun verdiği ümit

Kardeşim; buranın delegesi Garo Ankara dönüşünde bize ümit vermişti. Amma bu ümit birkaç saat sürmedi; aksi oldu. Çünkü bu adam Ankaradan döner dönmez Hatayda insanlığa asla yakışmıyacak canavarlıklara başlamıştı. Artık herkes canından malından ümidini kesmiş namusu bir Türk gibi ölmek istiyorlardı. Gelen sesler hep (Sabredin, Fransızlar dostumuzdur, bu iş düzelecek) sesleri idi. Amma bu sesler yüzünden basılan evlerin, kıyılan canların haddi hesabı yoktu. Gene dalıdım. Asıl işe gelelim. Kırıkhan vakasından sonra o alarda da korku başladı 12 Mayısa kadar kah aleyhte, kah lehte gelen rakamlar ondan sonra hep aleyhimize döndü. Çünkü sandık başında silâhlı kodonlar üçleşmiş; sandığa gitmek isteyen herkese her kordondan geçerken (Türk yazarsan evine cenazen gider) tehdidi savruluyordu. Bu yetmiyormuş gibi dürüst hareket eden bir cemiyeti akvam mümessili de sandık başından uzaklaştırıldı. Artık anlaşılıyordu ki cemiyeti akvam mümessilleri de buradaki zalim idare ile at başı beraber gidiyordu. Biz ümidimizi kesmedik. Medenice hareketimize devam ettik. Bütün bu tazyik ve şiddetlere rağmen aramızdaki fark büyüyemiyordu. Nihayetonun da çaresini buldular. Halebden Şamdan,, Lâzkiyeden, Beruttan otomobillerle, kamyonlarla ameleler, bir sürü adamlar sandıkların başına getiriliyor, muhtelif cemaatlere kaydettiriliyordu. Öz Hataylı Türkler ne pasaportile ve ne de şahitler ile kayıt için müsaadekârlık görmediği halde bu gelenler ya papasın, ya muhtarın bir ilmühaberile hemencecik Hataylı oluyor ve sandıklara kaydolunuyorlardı. İşte bu hareket aramızdaki farkı biraz çoğalttı. Ayrıca Türkler sandık başına gidemediği için bu da farkı büyültüyordu.

Rakamlar...

Ne hacet, ordu, zabıt, devlet kudreti her şey düşmanın elinde ve bizim aleyhimizde kullanılıyordu. Bizim ise yegâne kuvvetimiz hakkımızdı. Size hariçten bu gelişin iç yüzünü anlatmak için 24 mayıs akşamki rakamları vereyim:

Türk	9655
Alevi	3362
Arab	1884
Ermeni	3555
Rum ortodoks	1141
Diğer cemaatler	610

Bunu hesap edersek Türkten başka cemaatlerin topyekûnu ile Türk arasındaki fark ötekî cemaatlerin lehine 894 tür. Daha üç gün evvel, yani 21 mayısta bu yekûn 1132 iken üç gün zarfında kayıt işinin gene Türklerin lehine gidişi bizim mandacıları çıldırtıverdi. Ne yapsınlar? Gene vaka çıkarmak, ortalığa dehşet vermek, hâdiseleri Türklere yüklemetmek, zavallı bizleri ve arkadaşlarımızı hapislere götürmek. Hülâsa herkesi korkutarak bu lehte gidişi durdurmak lâzımdı. Bilmem son günlerin hâdiselerini işittiniz mi? İşitmişseniz bunun da yapıldığını, yani zulümlere zulüm katıldığını öğrenmişsiizdir. Antakyamızda kayıt işinin başladığı ilk gün işler yolunda idi. Fakat ertesi günü Dördayak mahallesinde dövülen, tahkir edilen, sandık başına gitmekten menedilenler çoğaldı. Çünkü bu mahallede polis ve jandarmaların gözü önünde toplanan silâhlı usbeciler Türk listerine yazılmak üzere sandık başına gelen Eti Türklere taarruz ve tecavüze başladılar. Bizimle yürüyen yalnız bu mahallede dört yüzü mütecaviz Eti Türkü reylerini kullanmaktan vaz geçirttiler ve reylerini kullanmak için mütecavizlerin o mıntakadan uzaklaştırılması veyahut o şubonin civarında bulunan Şeyh Mehmed Şubesinde reylerini kullanabilmelerini temin için mazbata yaparak Cemiyeti Akvam komisyonuna müracaat ettiler ve bu tecavülerin durdurulmasını ve hükûmetin mütecavizlerle beraber yürümemesinin teminini intihap nizamnamesinin 17 nci maddesine dayanarak istediler.

Komisyon reisinin cevabı

Komisyon ne yaptı bilir misin? Komisyon reisi (Memlekette hükûmet ve kanun var, kimse kimseye tecavüz edemez ve etmiyor. Bu mazbatayı imza edenlere söyleyiniz. Kendi mıntakalarında rey versinler. Biz başka karar itibarına lüzum görmüyoruz) cevabında bulundu. Halbuki bu feci ve zalimane hadiseler Komisyonun gözü önünde cereyan ediyordu. Hükûmet te mütecasirleri yakalayacağına onları teşci ve tesvik ediyordu. Bu feci vaziyet karşısında halk ne yaksın? Elbetteki intihap hürriyeti olmayan bir yerde, hayat tehlikesi, mal ve ırz düşmanlığı hükûmet eliile cereyan eden bir yerde sandık başına gidemezdi. Nitekim öyle oldu. O gün ve ertesi gün sandık başına gelenler azaldı. Bittabi Türkler aleyhine olan fark 25 inci gün birdenbire 1210 a çıktı. Yani bir günde 316 aleyhte kayıd oldu Bu mukabil tarafın çokluğundan değil bizim tarafın süngüler içinde sandık başına bırakılamamasından ileri geliyor. Netice ne olacak. Türkler akalliyette kalacak, araplar azlıkların en azı olacak. Alevîler de akalliyette kalacak ermeniler, ve diğer gayri müslim cemaatler birleştirilerek Türklerden sonra sünî olarak kazandırılan bu kitle hükûmet kuracak, diğer unsurlar yavaş yavaş imha edilerek Antakyada Fransızların himayesi ve idaresi ve emri altında yabancı bir devlet teşkilâtı kurulacak, Fransızlar ehlisalip devirlerinin Antakya hükûmetini kuracak? Âlemi intihapla aldatarak Türkleri ve diğer müsülmanları bertaraf edecek bir taraftan intihaba diğer taraftan cemiyeti akvama ve hususile dinî taassuplara ve ehlisalip hatıralarına dayanarak Hatayda bir müstemleke kuracak, Ecezire de böyle olacak ve Suriye de bu akibetten kurtulmıyacak. Buradaki Fransız otoritesinin bu gayeyi güttüğünü görmemek için insan hakikaten gafil olmak lâzımdır. Para, taassup, gasp, yağma, tehdit, yaralama, öldürme, din, milliyet, jandarma, polis, asker ve Cemiyeti Akvam bu gayenin her gün tatbik edilen mübah vesitalarıdır.

Cildinizin tahriş edilmemesini isterseniz?

Dünyanın her tarafında seve seve kullanılan, ve cildi traştan sonra pamuk gibi yumuşatan

POKER

traş bıçaklarını kullanınız.

Erzurum Tapu Müdürlüğünden:

Erzurum bakırcı mahallesinden Sami hoca oğlu Ömer evlatları vekili Sait Gürkan idareye müracaatla müvekkillerinin babaları Ömerden kendilerine intikalı lâzım gelen Gez mahallesinden Hopik ve Beyaz Ahmet nam mevkilerindeki tarlaların tescili talep edilmesine ve bu tarlaların tapuca kayıdı mevcut olmamasına binaen senetsiz tasarrufata kıyasen muamele yapılacağına göre bu gayri menkullarda âlâkai tasarrufiyesi mevcut olanların tarihi ilândan itibaren on gün zarfında evrakı müsbitelerile birlikte Erzurum Tapu Müdürlüğüne ve tahkikat gününde mahallinde bulunacak tapu memuruna müracaatları ilân olunur. (No. 387)

ZAYİ

Tatbik mühürümü zayi ettim yenisini hâkkedeceğimden eski mühürümün kıymeti kalmadığı ilân olunur.

Adres: *Pasinlar hüsusî muhasebe tahsildarı ölü Yusuf karısı Hanım*

(No. 384)

Erzuaum Valiliğinden:

Erzurumda yeniden yapılacak olan 9634 lira 61 kuruş bedeli keşifli ilk okul bina inşaatı açık eksiltme usulile eksiltmeye konulmuştur.

1 — Eksiltme 6-6-938 Pazartesi günü saat 14 de Hükûmet konağı içinde daimî encümen odasında yapılacaktır.

2 — Muvakkat teminatı 722 lira 63 kuruştur.

3 — İstekliler evrakı fenniyesini Vilâyet daimî encümeninde ve nafia müdürlüğünde okuya bilirler.

4 — İstekliler ticaret odası vesikasile birlikte bu gibi işleri yapabilecek ehliyeti haiz olduğuna dair nafia müdürlüğünden alınmış vesika ile birinci madde yazılı gün ve saatta Vilâyet daimi encümeninde teşekkül eden komisyon riyasetine müracaat etmeleri ilân olunur. (No. 330) 4 4

ZAYI

Zati mühürümü kaybettim. Yenisini kazdıracağımdan eskisinin hükmü olmadığı ilân olunur.

Sarıkamış hastahanesi imamlığından mütekait Hasan

Posta günleri

Ankara - İstanbul - Trabzon postaları

Gidiş		Geliş	
Cumartesi	15	Cumartesi	7,30
Pazartesi	18	Pazartesi	14,30
Çarşamba	18	Perşembe	16,30

Kars - Ağrı postaları

Cumartesi	13.17	Cumartesi	13.13
Pazartesi	13.17	Pazartesi	13.13
Perşembe	13.17	Çarşamba	13.13

Oltu - Tortum postaları

Cumartesi	10.00	Pazartesi	15.00
Salı	7.00	Çarşamba	15.00

Çat postası

Cumartesi	9.00	Cuma	14.00

Okuyucularımıza

1 — 1 Haziran 938 tarihinden itibaren gazetemiz devaire ait resmî ilânları Ziraat Bankası vasıtasile alacaktır.

2 — Resmî müesseseler gazetemize ilânlarını parası peşin olarak doğrudan doğruya gönderebilecekleri gibi Ziraat Bankası Erzurum şubesi veyahut bu Bankanın bölgedeki ajansları vasıtasile de yollayabilirler. Bu bakımdan, gazetemize Erzurumdan uzak olan yerlerinde kolayca ilân vermelerine imkân bahşedilmiş olmaktadır.

3 — Ziraat Bankası gazetemiz ilân ücretlerini tahsile salâhiyettardır.

Sahip ve Başmuharriri
CİHAD BABAN
Umumi neşriyatı idare eden Yazı İşleri Müdürü: Bahadır DÜLGER

Basıldığı yer DOĞU Basımevi

Erzurum Askerî Satın Alma komisyonundan:

500000 kilo meşe odunu kapalı zarfla eksiltmeye konulmuştur. Tahmin bedeli onbeş bin lira ilk teminatı bin yüz yirmi beş liradır. Eksiltmesi 23 Haziran 938 Perşenbe günü saat onda Erzurumda askerî satın alma komisyonunda yapılacaktır. Şartnamesi her gün komisyonda görebilirler. Teklif mektupları belli günde belli saatlara bir saat evvel komisyon başkanlığına verilmiş veya posta ile gönderilmiş bulunacaktır. (No. 388) 4.1

Erzurum Vilâyeti Daimî Encümeninden:

Sıra No.	H.M. No.	Gayri menkulün cinsi	Gayrimenkulün mevkii	Eski kirası Lira
2	113	Yonca tarlası	Yarış yeri	14
3	114	Harman yeri	Hins köyü	1
4	115	Şorak nam tarla	» »	5
5	116	» » »	» »	3
6	117	Marsut nam tarla	» »	4
7	118	Çatma » »	» »	6
8	119	Küçük mezarlık nam tarla	» »	8
9	120	Şorak nam tarla	» »	16
10	121	Koçkizot nam tarla	» »	6
11	122	Sohukotta nam tarla	» »	6
12	123	Çalo » »	» »	16
13	124	Baklalık » »	» »	8
20	131	Ümidim yolu tarla	Sitavuk köyü	9
21	132	Dirlâk nam tarla	» »	3
26	137	Ballar nam çayır	Erginis köyü	34
27	138	Keşan nam çayır	Köşk köyü	3
33	155	Çüllük nam çayır	Haçkevânk köyü	18
		Değirmen arkasında çayır	» »	

Hususî idareye ait tarla ve çayırların 938 yılı icarlarına istekli bulunmadığından bu icarın ihale müddeti 26/5/938 gününden itibaren on gün daha uzatılmıştır 6/6/938 pazartesi günü saat 14 te Vilâyet Daimî Encümeninde ihaleleri yapılacaktır. Talip olanların teminetlarile birlikte Encümen kalemine müracaat etmeleri ilân olunur. (No. 359)

Kars İnhisarlar Mustakil Müdürlüğünden:

1 — Kars İnhisarlar Mustakil müdürlüğüne bağlı Sarıkamış, Arpaçay, Kağızman, Iğdır, Tuzluca, Ardahan, Göle, Çıldır, Pohof idarelerile Hopa veya Trabzondan Karsa bir sene zarfında sevkedilecek bilumum mevadı inhisariye ve infilakıyenin nakil işi 27-5-938 gününden itibaren 15 gün müddetle açık eksiltmeye konulmuştur.

2 — İhale 11-6 938 tarihine tesadüf eden Cumartesi günü saat 10 da Kars İnhisarlar Müstakil müdürlüğünde yapılacaktır.

3 — İsteklilerin eksiltmeye iştirak edebilmeleri için muhammen muvakkat teminat parası olan 1688 liranın ihale gününden evvel İnhisarlar veznesine yatırmaları lâzımdır.

4 — İsteklilerin buna ait şartnameyi Kars müstakil ve Erzurum İnhisarlar Başmüdürlüğü satış şubesinde görebilirler. (No. 385) 4 1

Erzurum Vilâyeti Daimî Encümeninden:

Sıra No.	H.M. No.	Bina No.	Gayri menkulün cinsi	Gayri menkulün mevkii	Eski kirası Lira	K.
12	14	22	Mağaza	Şafiiler mescidi karşısında	80	00
13	15	24	»	» » »	80	00
43	89	32	Kereste dükkânı	Ardahan kapısı caddesi	40	00
44	90	30	» »	» » »	40	00
45	91	28	» »	» » »	40	00
46	92	26	» »	» » »	40	00
47	93	24	» »	» » »	40	00
48	94	22	» »	» » »	40	00
49	95	20	» »	» » »	40	00
50	96	18	» »	» » »	40	00
51	97	16	» »	» » »	40	00
25	98	14	» »	» » »	40	00
53	99	12	» »	» » »	40	00
54	100	10	» »	» » »	40	00
55	101	8	» »	» » »	40	00
56	102	6	» »	» » »	40	00
57	103	4	» »	» » »	40	00
58	104	2	» »	» » »	40	00
59	107	6	Ev	Kavak mahallesi	10	00
60	108	8	Ev	» »	10	00
16	18	34	Mağaza	Eski pelid meydanı caddesi	50	00
24	26	60/62	»	» » » ...»	300	00
38	42	41	»	Taş Mağazalar caddesi	60	00
			Bilûmum Medreseler ve Böbet suyu			

Hususî idareye ait mevki ve evsafı yazılı Mağaza, Dükkân ve sairenin 938 yılı icarlarına talip bulunmadığından bu icaların ihale müddeti 26/5/938 gününden itibaren on gün daha uzatılmıştır. 6/6/938 pazartesi günü saat 14 te Vilâyet Daimî Encümeninde ihaleleri yapılacaktır. Talip olanların teminatlarile birlikte Encümen kalemine müracaat etmeleri ilân olunur. (No. 360)

Erzurum İnhisarlar Başmüdürlüğünden:

Ilıca Nahiyesine bağlı 41 köyün 938 mali senesi için başsatıcılığına talip olanların teklif varakalarile 6-6-938 Pazartesi gününe kadar müracaatları ilân olunur. (No. 372) 4-4

Erzurum Vilâyet Matbasındaa

Başlık, Duvar ve El- ilânları, Defter, Fatura, makbuz, Cetvel, Kartvizit, Amele karnesi, Evrak kalemleri, Mubasebei Hususiye ve Nafialara ait Bilûmum Evrakı Matbua, Kitab, Ehliyetname, Sıhhat ve Hüviyet Cüzdanları

UCUZ ve NEFİS BİR SURETTE TABI

ve Hariç Vilâyetlerden gönderilecek siparişler süratle ihzar edilir.

Adres: *Vilâyet Matbaası - Erzurum*

Erzurum İnhisarlar Başmüdürlüğünden:

1 — Erzurum İnhisarlar Başmüdürlüğüne bağlı Ağrı, Tutak, Eleşkirt, Bayazit, Diyadın, Tercan, Tortum, Oltu, Hınıs, Hasankale, İspir, Aşkale İdarelerile Trabzon ve Bitlis Başmüdürlüğü, Van idaresine sevkedilen mevaddi inhisariye ve açık eksiltmeye yapılan teklif haddi layık görülmediğinden bir ay müddetle pazarlık suretile münakasaya konulmuştur.

2 — Talipler muhammen teminat mıkdarı olan 600 lirayı ihale gününden evvel İnhisarlar veznesine yatırmalıdırlar.

3 — İsteklilerin şartnameyi görmek için her gün Erzurum İnhisarlar Başmüdürlüğü satış şubesine müracaatları ilân olunur. (No. 386) 4 1